בס"ד

פרשת תולדות
שנת תשפ"ב לפ"ק
גליון נ"ג

דָעֵהוּ

דע את אלקי אביך ועבדהו

גליון מיוחד **לבחורי חמד** • ערוכים מתוך משנתו של כ"ק מרן רבינו שליט"א

מכון תולדות יהודה סטעפשין
להוצאת ספרי כ"ק מרן רבינו שליט"א

משנת החסידות

שיעורים בספר התניא - פרק ט"ז
שיעור ל"ג (פרשת בשלח תשנ"ט)

ביאורים ויסודות מורחבים בתורת מרן הבעש"ט ותלמידיו זיע"א

המלמד אדם דעת:
מעלת ופעולת מידת הדעת

א. האדם צריך לקשר מוחו ולבו ע"י מידת הדעת

מידת הדעת - להמשיך המוחין לעצמיות האדם | הגבהת ידים מורה על דעת, שפלות ידים מורה על היסח הדעת | **ע"י דעת בונים הבית המקדש** | בנין בית המקדש ונטילת ידים ע"י שלמה המלך | **כשיש היסח הדעת אפילו בפרט נשפע חסרונו על הכלל**

ב. דעת דקדושה לעומת דעת דסטרא אחרא

בחירת האדם היא רק באיזה דרך ימלא את תפקידו בעוה"ז | כשאדם אינו ממלא את תפקידו בדרך הטוב אז יונק הסטרא אחרא מהקדושה | **עמלק קיבל יניקה מדעת דקדושה ע"י החטא של דור דעה** | ולעומתו לחם משה רבינו ע"י הגבהת הידים

ג. הכנעת דעת דסטרא אחרא ע"י שורש הדעת - רצון

שתי עיני האדם מורים על מידת חסד וגבורה כמו שתי הידים | כמו שהידים צריכים שמירה ע"י הדעת כך גם העינים | **שורש הדעת הוא 'רצון'** | משה רבינו הכניע עמלק – דעת דקליפה ע"י גילוי העת רצון | **ע"י מחיית עמלק זוכים ל'דעת' שהוא בנין בית המקדש**

די טענה צום לץ איז: "פארוואס ביסטו נישט מחשיב יראת שמים? **פארוואס שפעטסטו פון ערליכקייט?** דו ביסט דאך א איד, וואלסטו יא געדארפט מחשיב זיין און עובד ה'! **דו וואלסט יא געדארפט מחשיב זיין א בחור אדער אינגערמאן וואס וויל זיין א ירא שמים!**"

**מדור מסילת ישרים
עמוד ה'**

א.

האדם צריך לקשר מוחו ולבו ע"י מידת הדעת

מידת הדעת - להמשיך המוחין לעצמיות האדם | הגבהת ידים מורה על דעת, שפלות ידים מורה על היסח הדעת | **ע"י דעת בונים הבית המקדש** | בנין בית המקדש ונטילת ידים ע"י שלמה המלך | **כשיש היסח הדעת אפילו בפרט נשפע חסרונו על הכלל**

התניא בפרק ט"ז מבאר שעיקר עבודת הבינוני היא למשול ולשלוט על טבעו הרע ע"י **'שיתבונן במוחו בגדולת אין סוף ברוך הוא להוליד מבינתו רוח דעת ויראת ה'** וכו'.

כל המידות כולן נמשכין מן המוח

וביאור דבריו הוא שכל המידות כולן, הן בסור ורע והן בעשה טוב, נמשכים מן המוח, כי במוח נמשכים ההארות של הספירות חכמה בינה ודעת, **'חכמה' היא עצם ידיעת הדבר** באופן כללי בלי שום הבנה, **'בינה' היא הרחבה והבנה של הדבר**, וחילוק הידיעה הכללית לפרטי פרטים. דהיינו, שחכמה היא בחינת אבא, ובינה היא בחינת אימא, והאב הוא המשפיע לאם, והאם היא בחי' מקבל ושם היא מקום התחלקות הכלל לפרטים.

ועל כן במידת הבינה מתחילים הגבורות ושורש הדינים, כלשון הפסוק (משלי ח, יד) **'אני בינה לי גבורה'**, כי כפי האמור עולם הבינה הוא ענין התחלקות הכלל לפרטים, דהיינו החכמה והידיעה הכללית מתפרט לפרטי פרטים, וכל חלוקה לפרטים הוא צמצום, והיינו שמצמצמים החכמה להבנה באיזה פרט, וכל צמצום מהותו גבורות ודינים, כי הגבורות הם ענין הגבלה וצמצום, והרי ששורש הגבורות הם בעולם הבינה, ולכן המתקת הדינים בשורשם הוא בעולם הבינה.

מידת 'דעת' - להחדיר החכמה והבינה לעצמיות האדם

וענין **'דעת' הוא התקשרות והמשכת כל המידות למוחין**, כי ייתכן שיהיו לאדם ידיעות והשגות ואף יבין הדברים לאשורם בדרך של חכמה ובינה, אך אין ידיעות והבנות אלו נבלעים בדמו עד שייהפכו להיות חלק מעצמיותו,

פרק ג'

וְהַדַּעַת... לְשׁוֹן הִתְקַשְּׁרוּת וְהִתְחַבְּרוּת, שֶׁמְּקַשֵּׁר דַּעְתּוֹ בְּקֶשֶׁר אַמִּיץ וְחָזָק מְאֹד, וְיִתְקַע מַחֲשַׁבְתּוֹ בְּחֹזֶק בִּגְדֻלַּת אֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וְאֵינוֹ מֵסִיחַ דַּעְתּוֹ. כִּי אַף מִי שֶׁהוּא חָכָם וְנָבוֹן בִּגְדֻלַּת אֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, הִנֵּה אִם לֹא יְקַשֵּׁר דַּעְתּוֹ וְיִתְקַע מַחֲשַׁבְתּוֹ בְּחֹזֶק וּבְהַתְמָדָה, לֹא יוֹלִיד בְּנַפְשׁוֹ יִרְאָה וְאַהֲבָה אֲמִתִּית, כִּי אִם דִּמְיוֹנוֹת שָׁוְא. וְעַל כֵּן הַדַּעַת הוּא קִיּוּם הַמִּדּוֹת וְחִיּוּתָן. וְהוּא כּוֹלֵל חֶסֶד וּגְבוּרָה

וזהו מידת הדעת, שמקשר את המידות הקדושות עם המוחין, שלא יישארו רק בגדר של ידיעות והבנות, ולכן לפעמים אין מונים את הדעת כמידה בפני עצמו, כי ענינו הוא לקשר נשמה וחיות של המוחין אל תוך המידות, ובעצם אינו מידה בפני עצמו.

חסדים וגבורות המרומזות באצבעות של הידים

והנה שבע המידות מתחלקות לשנים, ה' מידות הראשונות שהן חסד גבורה תפארת נצח והוד, הן מידות פרטיות, ואילו מידות יסוד ומלכות הן אינן מידות בפני עצמן אלא כללות של ה' מידות הראשונות, וזהו מה דאיתא בתיקוני זוהר (דף ז.) 'אימא עילאה עד הוד איתפשטת', כי עד מידת הוד הוא עיקר תיקון המידות, [ולכן עיקר עבודת תיקון המידות בימי הספירה הוא עד ל"ג בעומר, שהוא מידת הוד שבהוד, ומל"ג בעומר ועד חג השבועות שהן כנגד מידות יסוד ומלכות יש בהם כבר הארה של חג השבועות].

ובחמשת המידות הללו ישנם שני בחינות, כי יש בהן ההארה מצד מידת החסד ואהבת ה', והן נקראים **ה' חסדים**, כמו"כ יש בהן הארה מצד מידת הגבורה

נקודות:

בספר משלי (כד, ד) אומר שלמה המלך **'ובדעת חדרים ימלאו כל הון יקר ונעים'**, והיינו שבחינת הדעת ימלא את כל החדרים עד שלא יהיה מציאות ללא דעת, **והוא ענין הדעת שמקשר וממשיך כל המידות אל המוחין, באופן שכל פעולות האדם יהיו על ידי שיקול הדעת ובמחשבה תחילה,** ולא יהיה שום עשיה ופעולה שנעשה באופן של ממילא ובהיסח הדעת

~

ומה נפלאים הדברים שבונה בית המקדש היה שלמה המלך, והוא זה שאמר שבשפלות ידים ידלף הבית, דהיינו שכאשר אין דעת הוא פגם בבית, והוא גם תיקן **'נטילת ידים'** (שבת יד:), שהוא היפך שפלות ידים והיסח הדעת, שזהו כל ענין 'נטילת ידים' כמו שאמרו חז"ל (סוטה ד.) **'הנוטל צריך שיגביה את ידיו'**

ויראת ה' והן הנקראים ה' **גבורות**, והן מכוונות נגד שתי הידים שבגוף האדם, מידת החסד הוא דרועא ימינא, ומידת הגבורה היא דרועא שמאלא, וחמשת האצבעות שביד ימין מכוונות כנגד ה' החסדים, וחמשת האצבעות שביד שמאל מכוונות כנגד ה' הגבורות. נמצא שבידים נכללו כל המידות של האדם, **ומה שאמרנו שצריכים לקשר המוחין אל תוך המידות ע"י הדעת, הוא ע"י שהידים פועלים ועושים רק ע"י בהירות הדעת וכדיתבאר.**

עבודת האדם שלא לעשות דברים באופן של ממילא ובהיסח הדעת

הנה מטבע האדם שהידים נוטות כלפי מטה, וכאשר האדם רוצה להגביה את ידיו, הוא צריך לחשוב על כך במוחו, ולהפעיל את ידיו כדי להגביהם, ומרומז בזה שכאשר האדם מסיח דעת ואינו שם אל לב יכולים המידות המכוונות כנגד הידים שהן ה' החסדים וה' הגבורות לנטות ח"ו כלפי מטה, **ולזה צריך להיות תמיד בבחינת דעת, שלא להסיח דעת מהידים אלא להגביהם כלפי מעלה,** וזהו מה שגזרו חז"ל טומאה על הידים, 'מפני שהידים עסקניות הן' (שבת יד.), כי **'דעת זה סדר טהרות'** (שבת לא.), וכאשר האדם מסיח את דעתו הוא עלול ליפול ח"ו לטומאה, כמו שאמרו חז"ל (פסחים לד.) שקדשים נפסלים בהיסח הדעת, ולעומת זה על רבי יהודה הנשיא אמרו חז"ל (שבת קיח:) שנקרא בתואר רבינו הקדוש כי מעולם לא הכניס ידו מתחת לאבנטו.

שפלות הידים מורה על היסח הדעת וההיפך הוא הגבהת הידים

בספר קהלת אמר שלמה (י, יח) 'בעצלתים ימך המקרה ובשפלות ידים ידלף הבית', **דהיינו כאשר האדם מתנהל בעצלות ומסיח את דעתו אזי הידים מושפלות מעצמן כלפי מטה,** וההיפך מזה הוא נטילת והגבהת הידים, שהאדם אינו מסיח דעת ומגביה את ידיו.

ומבואר בפסוק זה שענין שפלות ידים מביא לפגם בבית, לעומת זאת אמרו חז"ל (ברכות לג.) 'כל אדם שיש בו דעה כאילו נבנה בית המקדש בימיו', **כי שפלות הידים הוא ענין של היסח הדעת שפוגם את הבית, ולעומת זה כל מי שיש בו דעה יכול לבנות ולתקן את הבית,** וכן מצינו שבנין בית המקדש הוא על ידי בחינת ידים, כלשון הפסוק (שמות טו, יז) 'מקדש ה' כוננו ידיך'.

ומה נפלאים הדברים שבונה בית המקדש היה שלמה המלך, והוא זה שאמר שבשפלות ידים ידלף הבית, דהיינו שכאשר אין דעת הוא פגם בבית, והוא גם תיקן **'נטילת ידים'** (שבת יד:), שהוא היפך שפלות ידים והיסח הדעת, שזהו כל ענין 'נטילת ידים' כמו שאמרו חז"ל (סוטה ד.) **'הנוטל צריך שיגביה את ידיו'**, ואיתא מהאריז"ל שלכן מברכים על 'נטילת' ידים ולא על 'רחיצת' ידים, כי נטילה הוא לשון הגבהה, כלשון הפסוק (ישעיהו סג, ט) 'וינטלם וינשאם', והגבהת הידים היינו שאינו מסיח דעת כלל.

ב' הידים מורים על כ"ח העיתים שמנה שלמה והעבודה הוא לאחדם יחדיו

בספר קהלת (פ"ג) מנה שלמה המלך כ"ח עיתים, י"ד עיתים של חסדים שמכוונות נגד יד ימין, ולעומת זה י"ד עיתים של גבורות, המכוונות נגד יד שמאל, ולכן נקרא שלמה המלך בשם ידידיה (שמואל ב - יב, כה), שהוא שני פעמים יד, והעת האחרון שמנה שלמה הוא עת שלום, שהוא איחוד יד ימין ושמאל, ושלמה איחד את כל עיתים האלו יחד, ולכן נקרא שלמה על שם השלום שאיחד בין כל העיתים.

בחינת דעת - שלא יהיה שום פרט בהיסח הדעת

בספר משלי (כד, ד) אומר שלמה המלך **'ובדעת חדרים ימלאו כל הון יקר ונעים'**, והיינו שבחינת הדעת ימלא את כל החדרים עד שלא יהיה מציאות ללא דעת, **והוא ענין הדעת שמקשר וממשיך כל המידות אל המוחין, באופן שכל פעולות האדם יהיו על ידי שיקול הדעת ובמחשבה תחילה,** ולא יהיה שום עשיה ופעולה שנעשה באופן של ממילא ובהיסח הדעת, אלא הכל יהיה בבחינה של 'בדעת חדרים ימלאו', וכמו שמצינו בנבואת ישעיהו הנביא על לעתיד לבוא (יא, ט) 'ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים', כי ענין הדעת הוא שהכל יהיה מלא בדעת בלי היסח הדעת כלל.

'מבשרי אחזה אלוק' שכאב או חוסר באיבר קטן משפיע על כל האדם

'ומבשרי אחזה אלוק' (איוב יט, כו), שכאשר יכאב לאדם אחד מאבריו ואפילו איבר קטן, הוא יהיה מיוסר וכאוב בכל גופו, ועל אחת כמה וכמה כאשר יחסר לאדם חלק קטן באחד מאבריו המרכזיים יותר, הרי זה משבית את האדם לחלוטין, וישנה לשון אצל בני אדם לומר על אדם חסר דעה שחסר לו בורג קטן, ואכן חסר רק בורג קטן אך זה משבש את דעת האדם לחלוטין, והרבה יותר מזה צריך להיות גישת האדם כלפי כל תהלוכותיו, שכולם צריכים להיות בדעת ובחכמה ובמחשבה תחילה, **ואף אם פרט אחד בהליכות האדם יהיה בהיסח הדעת הרי זה כבר יכול לשבש את כל האדם,** ומצינו ענין זה לגבי לימוד התוה"ק, שאסור להסיח דעת מהתוה"ק אפילו לרגע אחד, כדברי שלמה המלך (משלי כג, ה) 'התעיף עיניך בו ואיננו', דהיינו אפי' שהסיח דעתו רק רגע אחד נעשה כבר 'ואיננו'.

וזה תפקידו של האדם שלא להסיח דעת אפילו לרגע אחד מחובתו בעולמו, ושכל פעולה שהוא עושה יהיה במחשבה תחילה ובדעה צלולה וברורה. **ובענין זה נכלל גם חשיבות והתייחסות לכל דבר קטן כגדול,** ורק ע"י שלימות הדעת יכולים לעשותו, כמו שמצינו בבית המקדש שהיו בו הרבה כלים, גדולים וקטנים, ולכל כלי היה השימוש שלו, אבל הצד השוה שבהן שכל הכלים היו צריכים להיות כלי קודש, כך גם ביחס לקיום תורה ומצוות, שיש מצוות רבות, חלקם הם מצוות חמורות וחלקם קלות יותר, אבל הצד השוה שבהן שכולם מצוות ה' המה, וצריך לדקדק בכל מצוה.

ועכ"פ האדם צריך להיות בדעה צלולה ובמחשבה תחילה בכל פעולה ופעולה, **ובזה הוא ממשיך חיות דקדושה על הידים והאצבעות,** הן על האצבעות של יד ימין שהן מכוונות כנגד ה' חסדים, והן על האצבעות של יד שמאל המכוונות כנגד ה' גבורות.

ב.

דעת דקדושה לעומת דעת דסטרא אחרא

בחירת האדם הוא רק באיזה דרך ימלא את תפקידו בעוה"ז | כשאדם אינו ממלא את תפקידו בדרך הטוב אז יונק הסטרא אחרא מהקדושה | **עמלק קיבל יניקה מדעת דקדושה ע"י החטא של דור דעה** | ולעומתו לחם משה רבינו ע"י הגבהת הידים

גם הסטרא אחרא נברא לסייע לקדושה

הנה הכלל הוא שהכל נברא לצורך גבוה, **ואף הסטרא אחרא נברא כדי לסייע לקדושה כדי להשלים את כוונת הבריאה,** וזאת נעשה על ידי ב' אופנים, כי הסטרא אחרא הוא הכח המפתה את האדם לעשות נגד רצון השי"ת, כדי שהאדם יזכה להנות מזיו השכינה לעולם הבא, ולא ירגיש שהוא נהנה מנהמא דכיסופא. ויש להסטרא אחרא תפקיד נוסף, והוא, הכח המעניש, שכאשר האדם אינו מתגבר על פיתויי היצה"ר ונכשל בחטא רח"ל, הסטרא אחרא מעניש את האדם עד שיתקן את הפגם שנוצר על ידי החטא.

כל אדם יהיה מוכרח למלאות את תפקידו המיוחד לו בעולם

והביאור הוא, כי הקב"ה ברא את עולמו על מנת שיתקנו בו את הזקוק לתיקון, ולכל יחיד ויחיד יש את תפקידו המיוחד לו שעליו למלאות כדי שמטרה עליונה זו תתמלא, ואין האדם בעל בחירה ע"ז אם הוא ימלא את ייעודו או לא, **ואינו אלא רק בעל בחירה באיזה דרך הוא ימלא את ייעודו,** כי 'עשה האלקים את האדם ישר' (קהלת ז, כט), שיוכל למלאות את תפקידו ויעודו בעולם באופן הראוי והרצוי, וכאשר האדם בוחר בטוב, אשריו בעולם הזה ולעולם הבא, כי תכלית הבריאה היא להיטיב, ורצון השי"ת הוא שהאדם יגיע לתכלית הטוב בדרך טוב, וכאשר האדם צועד בדרך זו הוא זוכה לכל מדריגות הצדיקים, וכאשר יגיע שעתו להפטר מן העולם הזה, כדי להכנס לטרקלין בעולם הבא, יהיה יום שמחה והילולא רבתי, כאשר ישמחו השמים ותגל הארץ, וכל המלאכים ושרפי מעלה יקבלו את פניו בכבוד גדול ובשמחה רבה, וככל החזיון המתואר באידרא קדישא שהיה ביום פטירתו של רשב"י, שהיה יום שמחה רבה, ובו ביום נתגלו סתרי תורה, כל זאת יכול להתגשם אצל כל אחד ואחד אם יבחר בטוב, וזו תכלית הבריאה ורצון השי"ת.

פרק ט"ז

הִנֵּה כְּשֶׁמַּעֲמִיק בְּעִנְיָן זֶה בְּתַעֲלוּמוֹת תְּבוּנוֹת לִבּוֹ וּמֹחוֹ, וּפִיו וְלִבּוֹ שָׁוִין, שֶׁמְּקַיֵּם כֵּן בְּפִיו כְּפִי אֲשֶׁר נִגְמַר בִּתְבוּנַת לִבּוֹ וּמֹחוֹ. דְּהַיְינוּ לִהְיוֹת בְּתוֹרַת ה' חֶפְצוֹ וְיֶהְגֶּה בָּהּ יוֹמָם וָלַיְלָה בְּפִיו, וְכֵן הַיָּדַיִם וּשְׁאָר אֵבָרִים מְקַיְּמִים הַמִּצְוֹת כְּפִי מַה שֶּׁנִּגְמַר בִּתְבוּנַת לִבּוֹ וּמֹחוֹ. הֲרֵי תְּבוּנָה זוֹ מִתְלַבֶּשֶׁת בְּמַעֲשֶׂה דִּבּוּר וּמַחֲשֶׁבֶת הַתּוֹרָה וּמִצְוֹתֶיהָ, לִהְיוֹת לָהֶם בְּחִינַת מוֹחִין וְחַיּוּת וְגַדְפִּין לְפָרְחָא לְעֵלָּא

ובידו הבחירה אם לעשות זאת מתוך רצון ושמחה או ע"י כפיה ויסורים

אמנם כאשר האדם פוגם במעשיו, ואינו עושה את רצון קונו, ובז ומתלוצץ לדברי מוכיחים, ומתברך בלבבו לאמר שלום יהיה לי כי בשרירות לבי אלך, אז מתקיים באדם הנבואה האמורה ביחזקאל (כ, לב - לג) 'והעלה על רוחכם היו לא תהיה וכו', חי אני נאם ה' אלוקים אם לא ביד חזקה ובזרוע נטויה ובחמה שפוכה אמלוך עליכם', **כי בסופו של דבר כל אדם ימלא את תפקידו ויעודו בעולם כפי הרצון העליון של הבורא יתברך**, וביד האדם רק לבחור אם ימלא את תפקידו בדרך הטוב, או שיצטרכו לייסר אותו ולהענישו **עד אשר יתקן את אשר פגם וימלא את ייעודו.**

ולכן על האדם להיות ממארי דחושבנא, ולהיות חכם אשר עיניו בראשו, כי בסופו של דבר הוא יצטרך ממילא לעשות את רצון קונו, **ואם כן מה לו ולכל הצרה הזאת להתייסר ביסורים קשים ומרים בעולם הזה ובעולם הבא**, ולהגיע לעלמא דאתי כאשר מלאכי חבלה מקיפים אותו ומייסרים אותו, כאשר חלף זאת הוא יכול להגיע לעלמא דקשוט כשהוא בכבודו של עולם וכל מלאכי מעלה ששים ושמחים לקראתו ועומדים הכן לשרתו.

כאשר האדם אינו ממלא את תפקידו בעולם הוא נותן חיות להס"מ שמייסרת את האדם כדי שיתקן מה שפגם

והנה הקב"ה הוא כולו טוב וחפץ רק להיטיב עם בריותיו, וכאשר האדם שומע לקול מוכיחים, ומקבל דברי מוסר וכיבושין ומיטיב את דרכו, הם נקראים גבורות קדושות, **כי שמיעת דברי תוכחה הם בחינה של גבורות, והם גבורות קדושות שאין לסט"א יניקה מגבורות אלו**, אכן כאשר האדם הולך בשרירות ליבו ובז לדברי המוכיחים בשער, הוא נותן על ידי מעשיו כח וחיות לסטרא אחרא, והם מקבלים שליטה על האדם ומענישים ומייסרים אותו, ויסורים אלו אינם באים מהקב"ה בעצמו כי הוא כולו טוב, 'ועז וחדוה במקומו' (דברי הימים א - טז, כז), רק כאשר האדם אינו עושה את רצון השי"ת, הקב"ה מסתיר את עצמו כביכול, בבחינה של 'ואנכי הסתר אסתיר פני' (דברים לא, יח), **ואז הסט"א מושל על האדם על ידי יניקתו מיד שמאל מכח הגבורות דקדושה שעברו לסט"א**, ומזה באים כל היסורים והעונשים על האדם.

עמלק הוא דעת דקליפה לעומת משה רבינו שהוא דעת דקדושה

והנה איתא בהגהות מהרח"ו על הזוה"ק (ח"ב סה:) שעמלק הוא דעת הקליפה והסט"א, והוא יונק כוחו וחיותו מהדעת שבה' גבורות ביד שמאל. והנה אנשי דור המדבר היו דור דעה, וכאשר נסתפקו 'היש ה' בקרבנו אם אין' (שמות יז, ז), הם פגמו בדעת, ועל ידי כך קיבל עמלק יניקה מהגבורות הקדושות, ואיתא במדרש (במ"ר יט, כ) שעמלק היה רצועה של מרדות לישראל, דהיינו שתפקידו היה להלקות את ישראל, כדי שיתקנו את אשר פגמו. **ולעומת עמלק שהוא דעת דקליפה, הרי משה רבינו הוא דעת דקדושה**, ועבודתו היתה להפסיק את יניקת עמלק מהגבורות הקדושות.

'כאשר ירים משה את ידיו' - ע"י הגבהת הידים נלחם משה רבינו בעמלק

וזה היה ענין הגבהת הידים של משה, כי 'כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל' (שמות יז, יא), הגביה את כל הדעת לשורשו, כי שורש הדעת הוא במקום המצח אשר שם הדעת מתקשר לרצון, והוא שורש הדעת, **כי הלוא בחינת דעת הוא התקשרות המידות למוחין, והאדם מתקשר לדבר כפי הרצון שיש בו לדבר זה.** [וזהו ענין נשיאת כפיים שהכהנים מאחדים את יד ימין ויד שמאל שהם החסדים והגבורות יחד, ומגביהים אותם על מול המצח שהוא מקום שורש הדעת, כדי להעלות את המידות לשרשם ולתקנם].

ג.

הכנעת דעת דסטרא אחרא ע"י שורש הדעת - רצון

שתי עיני האדם מורים על מידת חסד וגבורה כמו שתי הידים | כמו שידים צריכים שמירה ע"י הדעת כך העינים | **שורש הדעת הוא 'רצון'** | משה רבינו הכניע עמלק - דעת דקליפה ע"י גילוי העת רצון | **ע"י מחיית עמלק זוכים ל'דעת' שהוא בנין בית המקדש**

יש בכל אדם ב' קומות שהם הראש והגוף והם כשני אנשים

הנה על הפסוק (ויקרא כו, יג) 'ואולך אתכם קוממיות', דרשו חז"ל (סנהדרין ק.) כשתי קומות של אדם הראשון, וביארו בזה שיש לכל אדם ב' קומות, קומת הגוף וקומת הראש - שמורה על נשמת האדם, והם כשני אנשים נפרדים, והגוף אינו יכול לקבל מהראש ללא צמצום, ולכן **הממוצע בין הראש לגוף הוא הגרון שהוא בחינת צמצום כי מקום הגרון נעשה צר ומצומצם**, וגרון רומז לדינים, כי כאמור כל מקום שיש בו צמצום הוא ענין של גבורות, ולכן השחיטה הוא במקום הצוואר, שע"י השחיטה יש הוצאת דמים שהם דינים.

הצוואר - מקום של צמצום בו יש יניקה לחיצונים

ומקום יניקת החיצונים הוא ממקום שיש בו צמצום ודינים, ולכן מקום הצוואר שהוא מקום של צמצום יש בו יניקה לחיצונים, וזה הביאור בפסוק (שם) 'אני ה' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים מהיות להם עבדים ואשבר מטת עלכם ואולך אתכם קוממיות', דהיינו **שהקב"ה ישבור מוטות עולכם, שלא יתן מקום ליניקת החיצונים, ויציאת מצרים מורה על היציאה ממיצר וצמצום**, ואז 'ואולך אתכם קוממיות', שהקומה התחתונה יוכל לינוק מהקומה העליונה בלי יניקת החיצונים. וזה גם הביאור בנוסח התפילה **'ושבור עול הגלות מעל צוארנו ותוליכנו מהרה קוממיות לארצנו'**, דהיינו שהקב"ה ישבור עול הגלות שלא יהיה מקום יניקה לחיצונים, ועל ידי זה יוליך אותנו קוממיות שיהיו ב' הקומות בשלימות.

כמו שיש ב' ידים בגוף האדם כך יש ב' עינים בראש האדם

וכיון שיש באדם ב' קומות ישנם כמה הארות ובחינות דומות שמכוונים גם בגוף האדם וגם בראש האדם, כי הם ב' קומות וכשני אנשים נפרדים, ובחינה זו שיש בגוף האדם ב' ידים שהם מורים על חסד וגבורה, יש גם בראש האדם בשני העינים, עין ימין שמורה על מידת החסד, ועין שמאל שמורה על מידת הגבורה, **ועי"ן** הוא בגימטריא **ה' פעמים הוי"ה**, ומרמז על ה' החסדים שבצד ימין וה' הגבורות שבצד שמאל.

ע"י אור התפילין יכולים להתבונן בשרשי הדברים

והשורש של ב' העינים הוא במצח האדם במקום הנחת תפילין של ראש, שנקרא בקרא 'לטטפת בין עיניך' (שמות יג, טז), **ושם הוא מקום שורש הדעת**, והנה תפקיד האדם הוא להתבונן בכל דבר בשורש הדבר ובדעת פנימית, והתפילין משפיעים על האדם אור שיוכל להתבונן בפנימיות ובשרשי הדברים. וכמו שמצינו שידים עסקניות הן, **כך יש גם בחינה זו בעינים שעיני האדם משוטטות אנה ואנה, וצריך שמירה יתירה שלא להסיח דעת**, כמ"ש (במדבר טו, לט) 'ולא תתורו אחרי עיניכם'.

כאשר משה רבינו נלחם בעמלק נסמך על אהרן וחור שהם מידת חסד וגבורה

וכאשר משה רבינו שהוא דעת דקדושה נלחם בעמלק שהוא דעת דקליפה כדי להפסיק יניקת עמלק מהגבורות הקדושות, הוא הרים את שתי ידיו וסמכם על אהרן וחור, כי אהרן הכהן הוא איש החסד כדאיתא בזוה"ק בכ"מ, ואילו חור שהוא משבט יהודה מורה על גבורות, כי מלכות הוא דין, וכך מצינו גם בחטא העגל שאהרן הכהן התנהג לבני ישראל בסבלנות ואילו חור עמד כנגדם וגער בהם (תנחומא ויקהל ד).

שלמה המלך השיג רק כ"ח עיתים ואילו משה רבינו השיג גם 'עת רצון'

והנה אמרו חז"ל (ר"ה כא:) 'בקש קהלת למצא דברי חפץ' (קהלת יב, י), בקש קהלת להיות כמשה, יצתה בת קול ואמרה לו 'וכתוב ישר דברי אמת' (שם), 'ולא קם נביא עוד בישראל כמשה' (דברים לד, י). כי שלמה המלך מנה רק כ"ח עיתים, אבל ישנו עת נוסף שהוא האיחוד האמיתי והוא 'עת רצון', כמאמר הכתוב (תהלים סט, יד) 'ואני תפלתי לך ה' עת רצון', ומשה רבינו השיג גם את עת הרצון, **מש"ה** עם הכולל הוא בגימטריא **רצו"ן**, **ואהר"ן וחו"ר** בגימטריא **ע"ת**, והוא רמז לענין הנ"ל שמשה רבינו הגביה את שני ידיו שהם כל הכ"ח עיתים אל מול המצח שהוא שורש הדעת, ונקרא מצח הרצון, וזה מה שאומרים בשבת קודש בסעודה שלישית שהוא זמן רעוא דרעוא, 'והא אזמין עתיק יומין למצחא', ונתן שני ידיו על אהרן וחור שהם בחי' כ"ח עתים והם מורים על חסד וגבורה, **ובכח הגבהת ידיו עליהם נתגלה העת רצון, ובזה ניצח משה רבינו את עמלק.**

כדי לזכות לבנין בית המקדש צריך להכרית תחילה את זרעו של עמלק

ואמרו חז"ל (סנהדרין כ:) 'שלש מצות נצטוו ישראל בכניסתן לארץ להעמיד להם מלך ולהכרית זרעו של עמלק ולבנות להם בית הבחירה', ואמרינן התם שצריך להכרית זרעו של עמלק קודם בנין בית המקדש, **כי עמלק הוא היפך הדעת, ולבנין בית המקדש זקוקים לדעת**, כדברי חז"ל שהובאו לעיל שכל מי שיש לו דעה כאילו נבנה בית המקדש בימיו, ולכן צריך להכרית תחילה את זרעו של עמלק כדי שיזכו לדעת לבנין בית המקדש, שיבנה במהרה בימינו, אמן.

נקודות:

כי בסופו של דבר כל אדם ימלא את תפקידו ויעודו בעולם כפי הרצון העליון של הבורא יתברך, וביד האדם רק לבחור אם ימלא את תפקידו בדרך הטוב, או שיצטרכו לייסר אותו ולהענישו **עד אשר יתקן את אשר פגם וימלא את ייעודו.** ולכן על האדם להיות ממארי דחושבנא

~

כי שלמה המלך מנה רק כ"ח עיתים, אבל ישנו עת נוסף שהוא האיחוד האמיתי והוא 'עת רצון', כמאמר הכתוב (תהלים סט, יד) 'ואני תפלתי לך ה' עת רצון', ומשה רבינו השיג גם את עת הרצון, **מש"ה** עם הכולל הוא בגימטריא **רצו"ן**, **ואהר"ן וחו"ר** בגימטריא **ע"ת**, והוא רמז לענין הנ"ל שמשה רבינו הגביה את שני ידיו שהם כל הכ"ח עיתים אל מול המצח שהוא שורש הדעת

א.
יצחק המשיך בתפלתו בחי' של עת רצון

ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו (כה, כא).

הנה יצחק אבינו ע"ה תיקן את תפלת המנחה, ולכן אי' בזוה"ק (ח"ב קנו.) כי שעת תפילת המנחה היא שעת **דין**, שהרי מידתו של יצחק אבינו היא **מידת הדין**. אכן מבואר שם בזוה"ק כי בעת מנחה של שב"ק הוא **עת רצון**, ואז נמתק הדין ונכלל **במידת הרחמים**.

וי"ל כי תפלתו של יצחק אבינו בפרשה זו היתה לעורר בחי' **עת רצון** כמו בעת מנחה של שב"ק, שהרי היתה מידת הדין מתוחה עליו ולכן לא זכה להיפקד בבנים, ובכדי להמתיק את הדינים העתיר אל ה' לעורר בחי' עת רצון. וזה נרמז במה שכתוב ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו, שכן **ויעתר** עם הל' של **לה'** הוא נוטריקון ו'אני **ת**'פלתי **ל**'ך **י**' **ע**'ת **ר**'צון. ותיבות '**לנכח אשתו**' עה"כ הם בגי' '**עת רצון**'.

והנה בספר קהלת (ג, א-ח) מונה שלמה המלך ע"ה **כ"ח מיני עיתים**, י"ד מהם לצד הטוב וי"ד מהם להיפך. ואי' בספה"ק כי אלו העיתים מכוונים כנגד **כ"ח עונות שיש בכל שבוע**, כי כל יום מז' ימי השבוע מתחלק לד' חלקים של ו' שעות, לפני חצות הלילה ואחריה וכן לפני חצות היום ואחריו. וכתבו עוד בספה"ק כי מה שלא נזכרה '**עת רצון**' בין כל אלו העיתים, היינו לפי שהיא **נעלית מכולם**, ולכן אין היא עולה בחשבון ביניהם. ולפי זה מבואר היטב מה שנוהגים **להוסיף על יום השבת** בעת רעוא דרעוין, שהוא זמן ה'עת רצון' כנ"ל. שהרי ה'עת רצון' היא **תוספת** יתירה על כ"ח העונות, ולכן כאשר אנו **מוסיפים זמן על ימי השבוע** הננו מגיעים אל השורש של כל העיתים שהוא 'עת רצון'.

והנה בשבעת ימי השבוע יש **קס"ח שעות**, אשר הם מתחלקים אל כ"ח עיתים כנ"ל. וא"כ כאשר **מוסיפים** על השב"ק, הרי זו בבחי' שעה נוספת על אלו הקס"ח שעות, ונמצא כי ה'עת רצון' נחשבת **לשעה הקס"ט** של כל שבוע. ומנין **קס"ט** הוא כמנין '**אחד**' פעמים '**אחד**', ועל כך אומרים בתפלת המנחה בשב"ק אתה **אחד** ושמך **אחד** וכו'. והוא לפי שבשעה זו ממשיכים את ה'עת רצון' שהוא בחי' שלמות של **אחד**. והענין בזה הוא כי כ"ח העונות של ימי השבוע הם כנגד העיתים שבספר קהלת, אשר המה **מתחלקים לטוב ולהיפך**, ולכן יש **פירוד** בין שני מיני העיתים. ואילו בשורש כל העיתים שהוא ה'עת רצון' כנ"ל **אין שום פירוד**, אלא כולם נכללים בו גם יחד. ולכן הוא בחי' **אחד פעמים אחד**, דהיינו שלימות של **אחדות**.

וכתוב (כה, כב) ויתרוצצו הבנים בקרבה ותאמר אם כן למה זה אנכי וגו', ופירשו חז"ל (ב"ר סג, ו) כי כאשר היתה עוברת על פתחי בתי כנסיות ובתי מדרשות היה יעקב מפרכס לצאת, וכאשר היתה עוברת על בתי עכו"ם היה עשו מפרכס לצאת, ולכן היתה רבקה מצטערת ותמהה מה טיבו של בנה, עד שאמר לה ה' כי שני גויים נפרדים המה. ולפי הנזכר יש לפרש את טענתה, דהיינו אשר מאחר שהיתה תפלתו של יצחק בבחי' עת רצון כנ"ל, שהוא זמן של בחי' **אחדות** הנעלית מכל הפירודים שיש בכ"ח העיתים, אם כן איך שולטים **העיתים הנפרדים** בבנה, עד אשר הוא נמשך **לעיתים** לצד הטוב **ולעיתים** להיפך. וזה נרמז בדבריה 'אם כן למה זה אנכי', '**למה זה אנכי**' בגי' **קס"ח** בבחי' השעות שיש בכ"ח העיתים **בלי העת רצון**, '**אם כן**' הוא בגי' **אות א' במילואו** (אל"ף) לרמז על התוספת של השעה **האחת** אשר היא בחי' **אחדות** כאות א'. ועל כך אמרה כי אם כן הם הדברים אשר יצחק המשיך בחי' זו של **אחדות על הכ"ח עיתים**, היינו למה אין רואים כאן את **האחדות** של העת רצון.

ב.
יעקב רצה לנחול בשני העולמות

ואחרי כן יצא אחיו וידו אוחזת בעקב עשו (כה, כו).

כתב רש"י "שמעתי מדרש אגדה הדורשו לפי פשוטו, בדין היה אוחז בו לעכבו וכו' ויעקב בא לעכבו שיהא ראשון ללידה כראשון ליצירה, ויפטור את רחמה ויטול את הבכורה מן הדין".

הנה על הכתוב 'ויתרוצצו הבנים' פירש רש"י שהיו 'מתרוצצים זה עם זה ומריבים בנחלת שני עולמות'. והיינו שנחלקו על שני העולמות, **עד שלקח עשו את העוה"ז לחלקו ויעקב בחר לו את העוה"ב**. וכתבו הספה"ק כי עומק מחלוקתם היא, לפי שרצו **שניהם את שני העולמות**. והיינו **שרצה יעקב לקחת גם את העוה"ז** לנחלתו, עד שגם הוא לא ישאר בחלקו של עשו [וכענין מה שאמרו חז"ל (חגיגה טו.) זכה צדיק נטל חלקו וחלק חברו בגן עדן]. ועל כך היו נסובים כל המחלוקות שהיו בין יעקב ועשו כל ימי חייהם.

וזהו טעם מה שיצא יעקב אבינו וידו אוחזת בעקב עשו, שרצה יעקב להיות הבכור. והוא לפי אשר בפנימיות הדברים [שהוא בבחי' העוה"ב] היה יעקב הבכור האמיתי, אשר לכן היה הראשון ליצירה כמ"ש רש"י, אלא שבעוה"ז יצא עשו ראשונה ונהיה הבכור. ולכן רצה יעקב להתגבר עליו, ולגרום ע"י **שגם בעוה"ז יהיה הוא הבכור כמו שהוא בפנימיות**, והרי כי ביקש יעקב לנחול גם את העוה"ז באופן המתאים עם העוה"ב. וזהו ג"כ ביאור מה שהתעסק יעקב בלקיחת ברכותיו של עשו, כי היתה כוונת יצחק אבינו לברך את יעקב בברכת העוה"ב ואת עשו בברכות עוה"ז, ועל כך בא יעקב בחכמה **לקחת את ברכות העוה"ז ג"כ לחלקו**.

והנה בדרכי לימוד התורה נמסרו **ארבעה דרכים** כלליים, הלא המה פשט רמז דרוש וסוד, ואי' באריה"ק (שער הגלגולים, יז) כי הם מכוונים **לארבעת העולמות** אצילות בריאה יצירה ועשיה. ונמצא כי **עולם הזה** שהוא בחי' **עולם העשיה** מכוון לדרך הלימוד ע"פ **פשט**, ואילו דרך **הדרוש** מכוון **לעולם הבריאה** אשר בעולמות העליונים, והוא בחי' **העולם הבא**. וא"כ נמצא כי מה שרצה יעקב אבינו לנחול את העוה"ז כמו את העוה"ב, היינו שרצה **להשוות את עולם הפשט שיתאים עם עולם הדרש**. וזהו ביאור דקדוק לשון רש"י בענין זה "שמעתי **מדרש אגדה הדורשו לפי פשוטו**", כי אכן כל עניינו של יעקב אבינו בזה היתה לקרב את **הדרוש אל הפשט**. וזה הוא ענין מה שכתב רש"י שרצה יעקב אבינו שיהיה ראשון ללידה כמו שהיה ראשון ליצירה, כי יצירת האדם היא בחי' פנימיות ועוה"ב, ולידתו היא בחי' היציאה אל החיצוניות של עוה"ז, וזהו שרצה יעקב אבינו לנחול את העוה"ז כמו העוה"ב.

ג.
הברכות באות ע"י יחוד שמים וארץ

ויגש וישק לו וירח את ריח בגדיו ויברכהו ויאמר ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו ה' (כז, כז).

כתב המהר"ל (תפארת ישראל פל"ד) כי ענין הברכה הוא ריבוי, והוא נרמז בשורש תיבת ברכה שהם אותיות **ב'ר'ך'**, אשר הם האותיות **השניות** בכל סדרי האותיות, ב' באחדים כ' בעשרות ור' במאות, עיי"ש. ועומק הענין בזה מבואר בספה"ק, כי כל השפעה באה באופן שיש **משפיע ומקבל המתאחדים** אצל ההשפעה הזאת, ולכן צריכה הברכה **לשְׁנַיִם** יחד. והרי כל הברכות נשפעות מן **השמים** אל **הארץ**, ולכן רק ע"י **יחוד בין השמים והארץ** המתחברים ומתאחדים כאחד, נשפעים כל **הברכות**. ואלו הם **השְׁנַיִם** המרומזים בתיבת **ברכה**, דהיינו **השמים והארץ** המתאחדים להברכה. וזהו ענין פתיחת התורה באות **ב'** של בראשית, שאמרו חז"ל (ב"ר א, י) שהוא מורה על **ברכה**. ועל כך ממשיך הכתוב ומפרש **את השמים ואת הארץ**, דהיינו אשר באופן זה באה **ברכה** זו, ע"י שמייחדים ומקשרים **את השמים ואת הארץ**.

והנה פסוק **שמע ישראל וגו'** נקרא 'יחודא עילאה' (זוה"ק ח"א יב.) כי הוא המתגלה בעולמות העליונים אשר הם בחי' **שמים**, ואילו מאמר **ברוך שם וכו'** נקרא 'יחודא תתאה' (שם) כי הוא בחי' החיות אלקות המתגלה בעולמות התחתונים שהם בחי' **ארץ**. וא"כ כאשר רוצים להמשיך **ברכות**, אשר המה באים ע"י **יחוד שמים וארץ** כנ"ל, הרי זה ע"י בחי' קישור ויחוד בין '**שמע ישראל**' ו'**ברוך שם**'. ובכן יש לומר כי כאשר רצה יצחק אבינו לברך את יעקב '**מטל השמים ומשמני הארץ**', היה צריך להקדים את עבודת **יחוד וקישור שני היחודים** ביחד.

וזה נרמז בכתוב '**וירח את ריח בגדיו ויברכהו**' אשר עה"כ הוא בגי' '**שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד**', וממשיך '**ויאמר ראה ריח**' בגי' '**שמים**' עם '**ארץ**', ומסיים '**בני כריח שדה אשר ברכו ה'**' שהוא בגי' '**וברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד**'. ובא מאמר ברוך שם וכו' בתוספת ו' **החיבור** בתחלתו, להורות על **יחודו והתקשרותו עם שמע ישראל** וגו'. ונמצא כי מתיבת 'וירח' עד סוף הפסוק נרמזו **שמע ישראל** וגו' עם **ברוך שם** וכו' יחד עם **שמים וארץ**, כי מכח היחוד ביניהם באה **הברכה** מטל **השמים** ומשמני **הארץ**.

וענין זה הוא גם פנימיות עבודת יעאע"ה לזכות **בבכורה**, כי גם שורש תיבת בכורה הם אותיות **ב'כ'ר'**, והרי שענין הבכורה הוא ג"כ **קשר השמים והארץ** כענין הברכה, ולכן טען עשו (כז, לו) ואמר "הכי קרא שמו יעקב ויעקבני זה פעמים, את **בכורתי** לקח והנה עתה לקח **ברכתי**", כי ענין שניהם שוה לקשר שמים וארץ, ולכן '**הכי קרא שמו יעקב ויעקבני זה פעמים**' הוא בגי' '**וברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד**', המורה על יחוד השמים והארץ כנ"ל. ונקראה פרשה זו בשם '**תולדות**', אשר במילואו (תי"ו וי"ו למ"ד דל"ת וי"ו תי"ו) הוא בגי' '**וברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד**'.

ד.
יעקב הוא בחי' קו האמצעי

ויתן לך האלקים מטל השמים ומשמני הארץ (כז, כח).

הנה מידתו של יעקב אבינו היא מידת **התפארת**, אשר הוא בבחי' '**הקו האמצעי**' הכולל בו את החסד והגבורה שהם קו הימין והשמאל. וי"ל כי זכה יעקב אבינו למדריגה זו ע"י **שיצחק אבינו** ברכו והמשיך אליו גם את ברכת **אברהם אבינו**, אשר עי"ז **נתאחדו ביעקב ברכות אברהם ויצחק** ביחד, ועי"ז נהיה הוא בבחי' **הקו האמצעי הכולל את שניהם**.

ובאמת נכללים במידת יעקב אבינו כל המידות העומדות בקו האמצעי, והן מידות **הדעת** וכן מידות **יסוד ומלכות** [כי הדעת היא פנימיות מידת התפארת, וממידת התפארת נמשכות מידות יסוד ומלכות, ואכמ"ל]. וכולן נרמזו בברכה אשר קיבל יעקב, כי '**ויתן לך האלקים מטל השמים**' הוא בגי' '**תפארת**', '**מטל השמים**' הוא בגי' '**דעת**', '**מטל**' עה"כ הוא בגי' '**יסוד**', ואילו '**ויתן**' עם **ל'** של **לך** הוא בגי' '**מלכות**'.

ובמה שנתבאר כי **מטל השמים** הוא בגי' **דעת**, י"ל עוד בזה כי הנה כתוב (משלי כד, ד) ובדעת חדרים ימלאו, ונתבאר בספה"ק דהיינו אשר מידת **הדעת היא פנימיות כל הספירות** מחסד עד יסוד. ולכן מתחלקת **הדעת** הכללית להיות ו' פעמים **דעה** (ברכה"ע מאמר תרי"ג פמ"א), אשר הוא בחי' הדעת הנמשכת לכל אחת מן המידות, ולכן '**דעת**' הוא בגי' **ו' פעמים** '**דעה**'. והנה ידוע כי **חמשת המידות** מחסד עד הוד הם בבחי' אחת, **ומידת היסוד** עומדת לעצמה בבחי' אחרת. ולכן גם ברמז זה נחלק הגי' של דעת לשני התיבות של '**מטל** השמים', אשר '**מטל**' הוא בגי' '**דעה**' והוא כנגד **מידת היסוד** (ועה"כ הוא בגי' יסוד כנ"ל), ותיבת '**השמים**' היא בגי' **ה' פעמים** '**דעה**' כנגד **חמשת מידות** האחרות.

אל תוכח לץ:

ליצנות איז א פאנצער קעגן ערנסטקייט

א. די ליידיגע אטמאספערע וואס הערשט ארום דעם לץ

ליצנות איז א פארקערטע תנועה ווי זהירות | ליצנות איז א בלויזער מצב וואס פארקויפט גארנישט | א רעדנער קען נאר אויפטון ווען די בחורים זענען מחשיב זיינע ווערטער | טאמער הערשט דארט א מצב פון ליצנות – איז די גאנצע דרשה אפגעפרעגט | נישט דער שכל פרעגט עס אפ – נאר דאס ליצנות לאזט נישט צו קיין שכל | די איינציגסטע זאך וואס ער פארשטייט איז א שטעקן | 'מדת הליצנות' איז א מסכת וואס מען קען דורכטון בעיון גדול

ב. דער לץ ווייסט דעם אמת דערפאר שטאפט ער צו די אויערן מיט ליצנות

בעצם איז דער לץ אזא איינער וואס ווייסט גוט וואס דער אמת איז מחייב | ער וויל נישט ארבעטן אזוי שווער | ער קען זיך נישט ארויסדרייען פונעם אמת | ער מוז זיך ארומנעמען מיטן 'ליצנות פאנצער' כדי זיך צו באשיצן פונעם אמת | טאמער וואלט ער נישט געווען קיין לץ וואלט ער זיכער געווען אן עובד ה' | דאס איז א געוואלדיגער שטער

ג. די ערגסטע סארט ליצנות: ער איז עס בכלל נישט מחשיב

פאראן א ליצנות וואס איז ערגער פונעם ערשטן | דער ערשטער איז מחשיב אמת און טאקע דערפאר ציטערט ער דערפון | דער צווייטער איז עס בכלל נישט מחשיב | ער מאכט ליצנות בלויז ארויסצוגעבן זיין ווידערשטאנד | די טענה וואס איז דא אויפן שורש פונעם ליצנות | א איד דארף מחשיב זיין יראת שמים און עבודת ה' | אלע מדות רעות זענען חולי הנפש | ווען עס וואלט געווען א זעלטענע זאך – וואלט יעדער איינער מודה געווען אז דאס איז א קרענק | כאטש עס איז נישט זעלטן – איז עס פארט א קרענק | דער מעדעצין דערצו איז 'חכמת המוסר'

א.

די ליידיגע אטמאספערע וואס הערשט ארום דעם לץ

די סתירה צווישן ליצנות און זהירות

דער מסילת ישרים איז מאריך אין פרק ה' איבער דעם הארבקייט פון ליצנות, אז דאס איז איינס פון די גרויסע 'מפסידי הזהירות', און דער וואס איז אנגעשטעקט מיט דער מדה פון ליצנות, דערטרענקט זיך אינעם ים און קען נישט ארויסקומען דערפון. און ער איז מסביר אז דאס איז ממש א פארקערטע תנועה ווי 'זהירות', ווייל **זהירות מיינט 'שימת לב', אז דער מענטש לייגט צו הארץ צו עבודת ה', און ליצנות מיינט אז עס אינטערעסירט אים נישט גארנישט.** דערפאר איז דאס אזא שטארקער מפסיד צום זהירות.

יעדע מדה קען מען אפלערנען בעיון רב

די מדה פון ליצנות איז בעצם א 'מסכת' פאר זיך, מען קען אסאך מאריך זיין דערין און עס צענעמען אויף אלע זיינע פרטים. נישט נאר 'ליצנות' איז אזוי, נאר באמת יעדער ענין פון 'חכמת המוסר' איז א געוואלדיגע חכמה וואס מען קען מעמיק זיין דערין. דער מסילת ישרים האט דאך אנגעהויבן די הקדמה, אז 'חכמת המוסר' איז זייער פארנאכלעסיגט, מען טוט נישט גענוג אין דעם, מען איז זיך נישט מתבונן דערין און מען מאכט נישט דערפון אזא 'לימוד'. אין אנדערע חלקים אין תורה איז פאראן אזויפיל סוגיות מיט מפרשים וואס מען לערנט דורך בעיון און בהרחבה, אבער חכמת המוסר האט מען כאילו מזניח געווען. און דאס איז טאקע א ספעציעל אונטערגעשטעלטע תחבולה פונעם יצר אז מען זאל דאס נאכלאזן, מען האט געגעבן דעם כח פארן יצר הרע און ער האט שטארק מצליח געווען אז מען טוט נישט דערין ווי עס דארף צו זיין.

אין חכמת המוסר דארף מען זיין א 'מבין דבר מתוך דבר'

חכמת המוסר איז א טיפע חכמה, עס איז א 'חכמת הנפש', א חכמה וואס טייטשט אפ דעם גאנצן מענטש פון אויבן ביז אראפ, עס איז א 'חכמת ההשקפה' - וויאזוי מען דארף קוקן אויף דער וועלט און וויאזוי מען דארף קוקן אויפן לעבן און אויף דער תורה. למשל, דער סוגיא פון ליצנות - וואס דער מסילת ישרים רעדט אין פרק ה' - וואלט מען געדארפט לערנען בעיון; פונקט ווי מען לערנט דורך א סוגיא ביי א 'שיעור עיון' אין ישיבה, וואס מען זיצט דערויף גאנצע וואכן און חדשים - אזוי וואלט מען געדארפט זיצן אויף דער סוגיא פון ליצנות בעיון גדול. נאר מען קען דאך נישט געבן אזויפיל צייט דערויף, מען קען עס נאר אנרירן אביסל, עפענען דעם פתח און ווייזן וויאזוי מען גייט אריין אין דער סוגיא, און דערנאך דארף יעדער בחור זיך מייחד זיין צייט און אליינס גיין ווייטער, זיין א 'מבין דבר מתוך דבר', און ער דארף דאס האבן אויפן קאפ, טראכטן דערוועגן און עס אויסברייטערן, וישמע חכם ויוסף לקח.

ליצנות איז א געוויסער סארט ליידיגער 'מצב'

ערשטנס וועלן מיר פרובירן צו צענעמען דעם 'מהות' פון ליצנות, וואס מיינט ליצנות

און וואס איז דער שאדן פון א לץ. און דערנאך וועלן מיר פרובירן אריינצוגיין אינעם שורש פון ליצנות, פון וואו הייבט זיך דאס אן ביים מענטש. דער פסוק דריקט זיך אויס (תהלים א' א'): "ובמושב לצים לא ישב" - אן ערליכער איד זיצט נישט אין א 'מושב לצים'. מען זעט אז עס איז פארהאן אזא מושג ווי א 'מושב לצים', דער פסוק זאגט נישט: "עם לצים אינו מתערב", אדער: "עם לצים אינו יושב", נאר: "ובמושב לצים לא ישב" - ער זיצט נישט אינעם 'מושב' פון די לצים. וואס איז פשט? וואס מיינט דאס 'מושב לצים'? דער פשט איז, אז **די לצים פארקויפן גארנישט, זיי פארקויפן נישט קיין שכליות, זיי פארקויפן ניטאמאל קיין תענוגים, זיי פארקויפן נאר איין זאך: א מצב!** זיי שאפן ארום זיך א 'מצב' און א 'מושב' פון ליצנות.

א רעדנער קומט אין ישיבה רעדן צו די בחורים

מען וועט געבן א דוגמא: א בעל דרשן קומט רעדן אין א ישיבה, ער קומט מעורר זיין די בחורים צו תורה און יראת שמים, מוסר און חסידות. דער בעל דרשן איז זיך מטריח צו קומען און ער איז זיך מטריח צו צוגרייטן א דרשה, און עס גייט אים בנפשו אז עס זאל זיין דברים המתקבלים, ער לייגט אריין קאפ און הארץ אין דעם אז די בחורים זאלן מקבל זיין די דברי מוסר. אבער עס איז נישט תלוי נאר אין אים, עס איז תלוי אינעם 'מצב' ביי די בחורים, עס מאכט זיך אמאל אז דער מצב אין ישיבה איז טאקע אן ערנסטער מצב, דער בעל דרשן שפירט גלייך אז דער מצב איז גוט, עס איז דא צו וועמען צו רעדן, אלע בחורים זיצן און הערן אויס מיט אן ערנסטקייט, דער מצב איז ערנסט. אבער זייער אסאך מאל זענען די בחורים נישט

פרק ה'

כִּי הִנֵּה הַשְּׂחוֹק הוּא מְאַבֵּד אֶת לֵב הָאָדָם, עַד שֶׁכְּבָר אֵין הַטַּעַם וְהַדֵּעָה מוֹשֶׁלֶת בּוֹ, וַהֲרֵי הוּא כְּשִׁכּוֹר אוֹ שׁוֹטֶה, אֲשֶׁר אִי - אֶפְשָׁר לָתֵת לָהֶם עָרְמָה אוֹ לְהַנְהִיגָם, כִּי אֵינָם מְקַבְּלִים הַנְהָגָה. וְהוּא מַה שֶּׁאָמַר שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם (קהלת ב, ב), "לִשְׂחוֹק אָמַרְתִּי מְהוֹלָל וּלְשִׂמְחָה מַה זֹּה עוֹשָׂה"

נקודות:

חכמת המוסר איז א טיפע חכמה, עס איז א 'חכמת הנפש', א חכמה וואס טייטשט אפ דעם גאנצן מענטש פון אויבן ביז אראפ, עס איז א 'חכמת ההשקפה' – וויאזוי מען דארף קוקן אויף דער וועלט און וויאזוי מען דארף קוקן אויפן לעבן

נקודות:

וויאזוי גיבט מען זיך אן עצה? ער וויל דאך נישט הארעווען?! ער וויל נישט ארבעטן שווער?! האט זיין נפש געפונען אן עצה: ער וועט בויען ארום זיך א חומה, אז דער שכל זאל נישט צוקומען צו אים און אים נישט קענען מוטשען! דערפאר איז ער אויפגעקומען מיט אזא מין מדה שבנפש וואס רופט זיך 'ליצנות'!

~

ווען מען זאל למשל פועל'ן ביים לץ בלויז איין 'קבלה טובה': אז ער זאל אוועקגיין פון דער מדה פון ליצנות, נישט אוועקצומאכן גארנישט, נאר יעדע זאך אויפנעמען נארמאל און ערנסט – דאן וואלט ער אויטאמאטיש געמוזט אריינגיין אין עבודת ה'! ווייל זיין שכל וואלט אים געמוטשעט און דערקוטשעט, אז דאס איז דער אמת

אין אזא מצב, זיי זענען נישט גרייט צו הערן ערנסטע זאכן.

די פאר לצים לייגן אוועק די גאנצע דרשה

פאסירט אמאל אז דער בעל דרשן קומט אן, און עס איז אים געלונגען אז דער מצב איז יא ערנסט, צי ווייל דער זמן איז אן ערנסטער זמן; ווי למשל פאר ראש השנה, וואס צוליב די ערנסטקייט פונעם זמן, זענען די בחורים ערנסט און זיי זענען גרייט צו הערן. אדער אז עס זענען געווען געוויסע זייטיגע סיבות - ווי למשל א טראגעדיע רחמנא ליצלן וכדומה - וואס האט גורם געווען אז עס איז דא אן ערנסטע לופט, עס איז א מצב פון ערנסטקייט. נו, דער בעל דרשן רעדט, און דער עולם הערט אויס און איז מקבל יעדעס ווארט מיטן ריכטיגן חשיבות - אזוי ווי עס דארף נתקבל ווערן. ביז... מיטאמאל גיבט איינער פון די בחורים א שמייכל צום חבר - אפצולאכן פונעם לעצטן זאץ וואס דער רעדנער האט געזאגט... א מינוט שפעטער גיבט זיך איינער א הייב אויף און גייט ארויס... און דארט שטעלט זיך אויף אן אנדערער בחור און קראצט זיך אין רוקן... וכדומה נאך אזעלכע תנועות פון ביטול, און... דער רעדנער האט שוין נישט צו וועמען צו רעדן! דער רעדנער ווייסט שוין גאנץ גוט, אז פון יעצט און ווייטער איז ארויסגעווארפן יעדעס ווארט! א שאד אויף דער טירחא!

דער לץ גיבט אריין אין דער לופט א געפיל פון ביטול

לאמיר אריינטראכטן: וואס איז דא געשעהן? האט דען איינער געזאגט עפעס א ווארט וואס זאל גורם זיין א לייכטזיניגקייט? קיינער האט דאך גארנישט גערעדט?! קיינער האט נישט אפגעפרעגט קיין איין ווארט פונעם בעל דרשן?! נו, פארוואס אויפאמאל הערן נישט די בחורים אויס? וואס איז דא געשעהן? דער תירוץ איז: די פאר בחורים האבן געוויזן א סטעיטמענט (הצהרה) פון ליצנות! **מיט זייערע תנועות פון ביטול האבן זיי דערקלערט: איך בין נישט גורס דעם מענטש! איך בין נישט מכבד קיין איין ווארט וואס ער רעדט! און איינמאל עס איז אריין אין דער לופט אזא סטעיטמענט, איז געשאפן געווארן אן אטמאספער פון שפעטעריי און אומכבוד! יעצט איז שוין נישטא ווער עס זאל מקבל זיין די דיבורים.** און דאס קען מען נישט צוריקדרייען דורכן רעדן נאכמער ערנסט, ווייל עס וועט גאר האבן א פארקערטע השפעה, וואס ערנסטער ער וועט רעדן, אלץ גרעסער וועט זיין דאס ליצנות! ווי נאר ער וועט ווערן ערנסט, באלד וועט דער עולם זיך געבן א שמייכל אונטער. פארוואס? וואס איז יעצט מאדנע אז עס קומט צום לאכן? דער בעל דרשן רעדט דאך דברי שכל ודעת?! אבער גארנישט! איינמאל עס ווערט אן אויר פון ליצנות, איז יעדעס ווארט אפגעפרעגט! כאטש וואס דאס ליצנות האט נישט קיין שום הסבר און שכל, און דער רעדנער רעדט דאך צו דער זאך, איז עס ווי גלייך ער רעדט כינעזיש... שכל רעדט נישט צו ליצנות.

דער לץ דערהערט נישט קיין שום שכל און ערנסטקייט

דאס איז דער מהות פון ליצנות! עס איז נישט מער ווי א 'מצב' פון אפלאכן און אפשפעטן פון יעדע ערנסטע זאך! דערפאר רופט מען דאס 'מושב לצים', ווייל עס איז אזא 'אויר' און אטמאספער ארום אים. און נישט פשט אז בלויז ווען דער לץ זיצט אין א 'מושב' מיט אנדערע לצים - דעמאלט איז דא דער מצב, נאר ער נעמט עס מיט איבעראל! עס איז אזא בודקעלע וואס ווי ער גייט איז 'ביתו עמו'... ווייל **דער וואס איז געשלאגן אין דער מדה פון ליצנות, ציטערט פון ערנסטקייט, דערפאר נעמט ער זיך ארום מיט א מויער פון ליצנות!** וואו ער גייט - נעמט ער מיט זיך זיינע 'ד' אמות' פון ליצנות - זיך צו באשיצן פון אלע דברי מוסר! און טאמער ער קען - וועט ער עס משפיע זיין פאר אנדערע, און מאכן בפועל א 'מושב לצים', אבער אפילו טאמער קען ער נישט משפיע זיין אויף קיינעם פון זיין ליצנות - וועט ער דאס האלטן פאר זיך אליינס! ער אליינס וועט זיך אריינזעצן אין אזעלכע ד' אמות וואס רופט זיך 'מושב לצים', דאס זענען אזעלכע ד' אמות וואס זענען נישט גורס קיין שכל! דאס איז אזא פאנצער נישט צו צולאזן קיין שום ערנסטקייט צו זיך! און קיין שום 'יראה' קען נישט איבערברעכן דעם פאנצער - חוץ א שטעקן! נאר ווען עס קומט חס ושלום אן עונש, עס געשעהט חלילה א צרה ביי זיי אין די משפחה אדער ביי זייערע נאנטע - אויפאמאל ווערן זיי אויס ליצים! מיטאמאל ווערן זיי ערנסט! ווייל זיי פארשטייען נישט קיין אנדערן שפראך - אויסער א שטעקן! שכל רעדט נישט צו אים.

ב.

דער לץ ווייסט דעם אמת דערפאר שטאפט ער צו די אויערן מיט ליצנות

פארוואס איז דער מענטש א לץ?

נאכדעם וואס מען פארשטייט שוין וואספארא מין 'מהות' די מדה פון ליצנות איז, וועט מען פרובירן זיך דערגרייכן צום 'שורש' פון דער מדה, פון וואו קומט דאס צו א מענטש. ווייל ווען מען ווייסט דעם שורש איז אסאך מאל גרינגער צו ארבעטן דערויף. אינ'אמת'ן קען יעדע מדה האבן פארשידענע סארט שורשים און סיבות וואס האבן דאס געברענגט, נאר מען וועט רעדן בדרך כלל, פון וואו דאס קומט געווענליך.

צי זענען פארהאן מענטשן וואס זענען בטבע לייכטזיניג?

אויבנאויף ווען א זייטיגער מענטש באטראכט דעם 'לץ', זעהט אים אויס אז דאס איז עפעס אזא מין טבע, כאילו ער איז באשאפן געווארן מיט אזא סארט לייכטזיניגקייט, עס קוקט אים אויס אז דאס איז אזא כלליות'דיגע ליצנות, אז ער איז נישט קיין ערנסטער מענטש! עס איז נישטא קיין שום זאך אין דער וועלט וואס ער וועט נעמען ערנסט, אפילו בגשמיות דערשרעקט ער זיך נישט פון פאראויס, נאר ווען די יסורים באטרעפן אים שוין בפועל חס ושלום - דעמאלט ווערט ער ערנסט, אבער חוץ פונדעם, איז נישטא קיין שום זאך וואס ער נעמט ערנסט.

דער לץ ציטערט פונעם אמת דעריבער אנטלויפט ער צו ליצנות

אבער אינ'אמת'ן איז עס נישט קיין ארגינאלע טבע, נאר ער האט זיך צו דעם צוגעוואוינט. געווענליך ליגט אונטער דעם א טיפער פלאנטער, וואס דער מענטש אליינס ווייסט אויך נישט דערפון, ער האט דאס קיינמאל נישט אויסגערעכנט מיט זיין 'שכל הנגלה' (באוואוסטזיין), אבער זיין 'עומק הנפש' (אונטערן באוואוסטזיין) האט געמאכט דעם חשבון, אז ער וויל נישט זיין ערנסט. דער הסבר איז: דער מענטש האט געזען ווי ערליכע אידן זעען אויס, און ער האט געזען

פרק ה'

בְּלֵיצָנוּת אֶחָד וּבִשְׂחוֹק קָטָן יַפִּיל הָאָדָם מֵעָלָיו רִבּוּי גָּדוֹל מִן הַהִתְעוֹרְרוּת וְהַהִתְפַּעֲלוּת, מַה שֶּׁהַלֵּב מִתְעוֹרֵר וּמִתְפַּעֵל בְּעַצְמוֹ מִדֵּי רְאוֹתוֹ אוֹ שָׁמְעוֹ עִנְיָנִים שֶׁיְּעִירוּהוּ אֶל הַחֶשְׁבּוֹן וְהַפִּשְׁפּוּשׁ בַּמַּעֲשִׂים. וּבְכֹחַ הַלֵּיצָנוּת יִפֹּל הַכֹּל לָאָרֶץ וְלֹא יַעֲשׂוּ בּוֹ רֹשֶׁם כְּלָל, וְלֹא מִפְּנֵי חֻלְשַׁת הָעִנְיָנִים וְלֹא מִפְּנֵי חֶסְרוֹן הֲבָנַת הַלֵּב, אֶלָּא מִפְּנֵי כֹּחַ הַלָּצוֹן הַהוֹרֵס כָּל עִנְיְנֵי הַמּוּסָר וְהַיִּרְאָה

ווי ערליכע אידן דארפן שווער ארבעטן, און ער איז דאך טאקע גערעכט, עס איז טאקע זייער שווער צו זיין אן ערליכער איד, כאטש פון איין זייט איז עס גרינג, אבער דאך איז עס - פון דער אנדערער זייט - גאנץ שווער, עס איז דא אסאך ארבעט וואס מען דארף הארעווען צו זיין אן ערליכער איד. דעריבער האט ער מחליט געווען ביי זיך, אז ער וויל נישט אזוי שווער ארבעטן! **ער האט מחליט געווען אז ער וויל נישט זיין אן ערליכער איד! אבער ער ווייסט דאך אז דער שכל וועט אים כסדר פאדערן און נודזשען צו זיין אן ערליכער איד! אויך ווייסט ער אז ווי ער וועט נאר עפענען א ספר, וועט ער כסדר זעען ווי דער ספר שרייט אז מען מוז זיין אן ערליכער איד! ער וועט זיך נישט קענען ארויסדרייען דערפון**, עס וועט אים צודריקן צום וואנט און ער וועט נישט האבן קיין ברירה, ער וועט מוזן הארעווען צו זיין אן ערליכער איד! נו, וואס טוט מען דא? וויאזוי גיבט מען זיך אן עצה? ער וויל דאך נישט הארעווען?! ער וויל נישט ארבעטן שווער?! האט זיין נפש געפונען אן עצה: ער וועט בויען ארום זיך א חומה, אז דער שכל זאל נישט צוקומען צו אים און אים נישט קענען מוטשען! דערפאר איז

ער אויפעקומען מיט אזא מין מדה שבנפש וואס רופט זיך 'ליצנות'! ליצנות מיינט, ער ווערט זיין א לייכטזיניגער מענטש! קיין שום זאך ווערט ער נישט נעמען ערנסט! דערפאר איז ער געווארן איין שטיק לץ! און **מען קען נישט מסביר זיין דעם הגיון פון ליצנות, ווייל דאס איז נישט קיין 'שכל' - דאס איז א 'מדה' - וואס דארף נישט האבן קיין שכל צו זיך**, דער עצם זאך אז 'אים' קומט בעסער אויס אזוי' - איז שוין גענוג צו אנטוויקלען אזא מדה אינעם מענטש.

ווען נישט דעם 'ליצנות מויער' וואלט דער מענטש געווארן אן אמת'ער עובד ה'

דערפאר זאגט דער מסילת ישרים אז דאס איז פון די גרעסטע מפסידים צו זהירות, ווייל דאס איז די חומה וועלכע לאזט נישט צו קיין ערנסטקייט צום מענטש. ווען מען זאל למשל פועל'ן ביים לץ בלויז איין 'קבלה טובה': אז ער זאל אוועקגיין פון דער מדה פון ליצנות, נישט אוועקצומאכן גארנישט, נאר יעדע זאך אויפנעמען נארמאל און ערנסט - דאן וואלט ער אויטאמאטיש געמוזט אריינגיין אין עבודת ה'! ווייל זיין שכל וואלט אים געמוטשעט און דערקוטשעט, אז דאס איז דער אמת, אז מען מוז דינען דעם רבונו של עולם. און קיין וועג ארויס דערפון וואלט ער נישט געהאט - ווען ער האט ווען נישט די מדה פון ליצנות - ממילא וואלט ער זיכער געווארן אן עובד ה'! קומט אויס אז זיין גאנצער שטער אין עבודת ה', איז בלויז די מדה פון ליצנות, דערפאר מוז מען זען אוועקצושטעלן דערפון מיטן גאנצן שטארקייט.

ג.

די ערגסטע סארט ליצנות: ער איז עס בכלל נישט מחשיב

ליצנותא דעבודה זרה

אמאל איז פאראהאן אן אנדערן שורש - פון וואו דאס ליצנות שטאמט, וואס איז א געוויסן זין איז דאס נאך ערגער! עס איז א טיפערער פלאץ אין נפש! די גמרא זאגט (מגילה כ"ה:): "כל ליצנותא אסירא בר מליצנותא דעבודה זרה" - יעדער סארט ליצנות איז אסור, אויסער מאכן ליצנות פון עבודה זרה, דארטן מעג מען יא מאכן ליצנות. לכאורה דארף מען פארשטיין די גמרא, פארוואס האט די גמרא אנגעכאפט פונקט 'עבודה זרה'? טאר מען דען נישט חוזק מאכן פון אנדערע מדות גרועות? פון גאוה טאר מען דען נישט מאכן קיין ליצנות? דאס איז דאך חכמת המוסר, אז מען צעלייגט די נישטיקייט און חוזק פון א בעל מדה רעה?! עס איז דאך נישט קיין פראגע אז דאס איז א גוטע זאך און מען מעג מאכן אזא סארט ליצנות, טא פארוואס כאפט מען אן בלויז 'עבודה זרה'?

חז"ל האבן אונז מרמז געווען וואס עס מיינט דער מושג 'ליצנות'

אז מען וויל דוקא, קען מען זאגן בדוחק, אז אין הכי נמי, אלע מדות גרועות זענען אינעם גדר פון 'עבודה זרה'. ווייל דער גאנצער יצר הרע איז דאך א שטיק עבודה זרה, ער איז אן 'אש זר שבלבו של אדם', ער איז פרעמד און ווייט פון דער נשמה, און טאמער מען פאלגט דעם 'זר', הייסט דאס, עבודה זרה - מען דינט א פרעמדע זאך. און אויף דעם ארויף זאגט די גמרא: "כל ליצנותא אסירא בר מליצנותא דעבודה זרה", דאס הייסט, אז מען זאל מעגן מאכן ליצנות פון אלע שלעכטע מידות. אבער דאס איז א דוחק, ווייל בפשטות אז די גמרא זאגט 'עבודה זרה', מיינט די גמרא דעם פשוט'ן מושג פון 'עבודה זרה'. נאר דא ווערט אונז נתגלה עפעס איבער דעם מושג פון 'ליצנות'.

ליצנות איז א גילוי אויף וואס עס טוט זיך אינעווייניג אין הארץ

ליצנות איז בלויז אן 'אויסדרוק'! **ווען א מענטש מאכט ליצנות פון עפעס, מיינט דאס צו זאגן אז ער ווייזט ארויס זיין 'ביטול געפיל' וואס ער שפירט אין הארץ צו דער זאך!** דער מענטש האלט ביי זיך אז די דאזיגע זאך איז נישט עפעס וואס מען דארף מכבד זיין - נאר וויבאלד ער וויל זיך אויסדרוקן און דערקלערן אז ער איז דאס נישט מכבד, נאר פארקערט, ער איז דאס מבזה - דרוקט ער דאס אויס דורך 'ליצנות'. דאס איז די מדה פון ליצנות! עס איז אן אויסדרוק, וואס דער מענטש דרוקט זיך אויס זיין 'נישט חשיבות' און זיין 'נישט כבוד' צו א געוויסע זאך וואס ער איז מבזה און נישט מחשיב.

ליצנות מאכט מען נאר ווען מען וויל זיך קריגן מיט איינעם

ווען שפירט א מענטש אז ער דארף זיך אויסדרוקן מיט אן אויסדרוק פון ליצנות?! בשעת ווען עס איז פאראהן אנדערע מענטשן וואס זענען יא מחשיב די זאך! ווייל דארט וואו קיינער איז נישט מחשיב די זאך, שפירט נישט דער מענטש אז ער דארף עס אוועקמאכן, עס איז דאך פון זיך אליינס אוועקגעמאכט. נאר **דארטן וואו עס איז פאראהן א ווינט מחשיב צו זיין די זאך, דעמאלט שפירט דער מענטש - וועלכער איז עס נישט מחשיב - אז ער דארף אפ'חוזק'ן דערפון**, כדי צו ווייזן אז ער איז עס נישט מחשיב.

די גוטע זייט פון ליצנות - שפעטן פון עבודה זרה

די גוים זענען מחשיב עבודה זרה, זיי בוקן זיך דערצו, זיי דינען דערצו און געבן דאס א חשיבות. א איד ווייסט אבער דעם אמת, אז דאס האט נישט קיין שום חשיבות שבעולם און עס קומט נישט מען זאל דאס מחשיב זיין. דערפאר זאגט די גמרא: "כל ליצנותא אסירא בר מליצנותא דעבודה זרה". אז מען מעג מאכן 'ליצנות' דערפון, ווייל טאקע **אויף דעם איז באשאפן געווארן די מדה פון ליצנות! אז מען זאל זיך אויסדריקן מיט א 'היפוך חשיבות' אויף א זאך וואס גוים זענען 'מחשיב' מיט א שקר און אינ'אמת'ן דארף מען דאס נישט מחשיב זיין!** דוקא ביי 'עבודה זרה' וואס עס איז פאראהן א באוועגונג וועלכע גיבט אפ דעם כבוד, כאילו עס וואלט געווען חס ושלום א גאט - וואס דאס איז נישטא ביי קיין מדות רעות - דארף א איד רעדן פארקערט און אפשפעטן און אפ'חוזק'ן דערפון! לאפוקי פון דעם כבוד וואס זיי געבן!

צוויי סארט ליצנות - איינס ערגער פון צווייטן

קומט אויס, אז דער סארט ליצנות קומט פון א טיפערן פלאץ אין נפש ווי דער פריערדיגער סארט. ווייל דא איז נישט פשט אז דער מענטש שפירט עפעס אן אמת אין דער זאך אויף וואס ער מאכט ליצנות, א איד שפירט דאך נישט קיין טראפ אמת אינעם עבודה זרה, און ער מאכט נישט ליצנות מיטן ציל אוועקצושטופן פון זיך די השפעה פון דער זאך, אז ער זאל נישט ווערן איבערגענומען דערפון, נאר דער ציל פון דער ליצנות איז פשוט ארויסצוגעבן זיין מחאה און זיין דעה, אז ער איז נישט מסכים צו דאס וואס זיי געבן כבוד פאר דעם! ער גיבט נישט אפ קיין שום חשיבות פאר דער זאך!

דער לץ איז גענצליך נישט מחשיב קיין יראת שמים

אין אידישקייט איז אזא ליצנות זייער מסוכן. עס איז פאראהן אמאל א מענטש וואס איז געשלאגן מיט דער סארט ליצנות - אפילו טאמער עס איז נישט אויף גאנץ אידישקייט - איז עס אבער אויף א געוויסן פרט אין אידישקייט; ווי למשל, **ער מאכט חוזק פון בחורים וועלכע ארבעטן אויף 'יראת שמים', אויף 'עבודה שבלב' און אויף 'תיקון המידות'.** און עס קומט נישט פונדעם וואס ער וויל נישט ארבעטן אזוי שווער און דעריבער וויל ער מאכן זיכער אז ער ווערט נישט נשפע פון זיי, נאר ער איז עס טאקע נישט מחשיב! ער שפירט בכלל נישט קיין חשיבות דערצו און ער וויל עס פשוט ארויסגעבן כדי 'לאפוקי' פון די עובד'ישע בחורים! דאס איז אסאך ערגער ווי דער ערשטער סארט, ווייל ער איז אינגאנצן קאלט צו יראת שמים, אין דאס קומט פון עפעס א נגיעה וואס ער האט וואס דאס מאכט אים נישט מחשיב צו זיין זאכן וואס מען דארף מחשיב זיין.

די געשפעט וואס איז פאראהאן אויף עובדי ה' - צוליב וואס מען איז זיי נישט מחשיב

מען קען עס אמאל זען ביי 'לומדי'שע אינגעלייט' - וואס כאטש זיי ליגן טאקע אין לערנען, אבער זיי זענען נישט קיין עובדי ה' און זענען ניטאמאל מחשיב דעם ענין פון ארבעטן אויף יראת שמים - זעט מען אמאל ווי זיי מאכן ליצנות פון אנדערע אינגעלייט וואס ארבעטן יא אויף יראת שמים. טאמער זענען זיי ליטווישע עובדים, זאגן זיי מיט שפאט: "די חברה, זיי זענען די 'בעלי מוסר'! א גאנצן טאג זענען זיי פארנומען נאר מיט מוסר און זיי לערנען נישט קיין אות אחת!". און טאמער זענען דאס פון די חסיד'ישע עובדים, וועלן זיי חוזק מאכן: "די חברה, זיי זענען נישט קיין נארמאלע מענטשן! זיי זענען אזעלכע מבקשים'לעך!". איינמאל האט מען שוין ארויפגעקלייבט א 'חותם' (לעיבל) אויף זיי, קען מען שוין יעצט ליצנות מאכן און אפ'חוזק'ן פון זיי כסדר. וואס דאס אלעס טוען זיי כדי

נקודות:

כאטש זיי ליגן טאקע אין לערנען, אבער זיי זענען נישט קיין עובדי ה' און זענען ניטאמאל מחשיב דעם ענין פון ארבעטן אויף יראת שמים – זעט מען אמאל ווי זיי מאכן ליצנות פון אנדערע אינגעלייט וואס ארבעטן יא אויף יראת שמים

~

וויבאלד עס זענען פאראהן אסאך מענטשן וואס זענען געשלאגן דערמיט! דאס מאכט עס אויסקוקן ווי כאילו עס איז א נארמאלע ערשיינונג! אויב וואלט עס נישט געווען קיין דבר הרגיל, נאר בלויז איינצעלנע מענטשן וואלטן געליטן אויף דעם – דאן וואלט מען באלד געזאגט אז מיט אזא זאך דארף מען גיין צום דאקטער

>>> המשך בעמוד הבא

דרכי הצדיקים

הרה"ק רבי יעקב דוד מאמשינאוו זי"ע – יו"ד ד' כסלו
מלוה מלכה בעיר וומס"ב מוצ"ש פרשת בה"ב תשע"ג

סיפורי קודש בדרכם של רבותינו הק' זי"ע

• שמעתי מכ"ק אדמו"ר מאמשינאוו זי"ע, שזקינו הרה"ק רבי יעקב דוד מאמשינאוו זי"ע בנו הגדול של הרה"ק רבי איציק'ל מווארקא זי"ע היה עוסק הרבה בשתדלנות ועסקנות למען בני ישראל, ועסק הרבה בענין פדיון שבויים, וכמה פעמים היה מתעסק בדבר ביחד עם הרה"ק בעל 'חידושי הרי"ם' מגור זי"ע [אשר היה ידידו של אביו הרה"ק מווארקא מעת היותם יחד אצל הרה"ק הרר"ב מפרשיסחא זי"ע].

פעם אחת חזר רבי יעקב דוד לעירו באישון הלילה, אחר שהתעסק במשך כל היום בעיר אחרת בשתדלנות בענין פדיון שבויים. וכאשר חזר לעירו כבר היתה השעה מאוחרת מאד, והוא עדיין לא התפלל מעריב. התעניין רבי יעקב דוד היכן יוכל להשיג מנין להתפלל מעריב, ענו ואמרו לו חסידיו כי אכן כל בני העיר כבר התפללו, אבל יש איזה בית מרזח [בַּאר] אשר יושבים שמה כמה ריקים ופוחזים שומרי תורה ומצוות למחצה ולשליש, והם כנראה לא התפללו עדיין... ציוה רבי יעקב דוד שילכו להביאם והוא יתפלל עמהם, ואכן באו אותם שותי שכר לבקשת הרבי. והיו האנשים האלו ממש רחוקים מן יהדות, ואפי' כיסוי ראש לא היה להם. עמד רבי יעקב דוד ונתן לכולם מטפחות [טאש-טיכלעך] לכסות את ראשם, וכך נעמדו להתפלל עמו ביחד את תפילת מעריב. והיה כ"ק אדמו"ר מאמשינאוו רגיל לסיים את זה הסיפור בנעימות לשונו באמרו: 'און מיט זיי האט ער געדאוונט מעריב...'! (ואיתם התפלל מעריב...!).

• פעם סיפר רבי יעקב דוד על עצמו: 'אמאל ווען איך בין געוועהן א יונגערמאן האב איך מיר צוטאנצט אין בית המדרש, און דער טאטע איז געשטאנען פונקט ביים טיר און ער האט געקוקט ווי איך טאנץ, האט ער געווארט ביז איך זאל ענדיגן טאנצן, און דערנאך איז ער צוגעגאנגען און מיר אריין גערוימט אין אויער, און ער האט געזאגט: מ'קען דאס אייגענע טוהן אונטער די דאכענע'! (פעם אחת כאשר הייתי אברך התלהבתי ויצאתי בריקוד בביהמ"ד, ובדיוק באותה שעה עמד אבי - הרה"ק מווארקא - בפתח ביהמ"ד והביט איך אני רוקד, המתין אבי עד שסיימתי לרקוד, ואז ניגש אלי ולחש לי באוזני ואמר: את עניניך יכול אתה לעשות גם תחת השמיכה!), ורצה ללמדו להסתיר את דרכיו בקודש, ולעשות את מעשיו באין רואה.

• רבי יעקב דוד היה כידוע גדול מאד בתורה, עד שאמר פעם על עצמו כי חריף ובקי כמו הרה"ק בעל 'חידושי הרי"ם' מגור. אבל דרכו באמירת תורה ברבים היה רק לומר מאמרים קצרים מאד, ועיקרם היה נקודה פנימית אחת אשר ביטאה ענין בעבודת ה', ולא היה כלל מאריך בדברים. ופעם אחת - כשהיה כבר כמה שנים לאחר הסתלקותו, סיפרו לפני בנו הרה"ק רבי מנחם מאמשינאוו זי"ע שיש קונטרס מדברי תורת אביו רבי יעקב דוד, אשר חסיד אחד רשם לזכרון. אבל רבי מנחם לא התפעל ולא נתרגש, ואולי אפי' לא רצה לראות את הקונטרס בכלל. ואמר על דברי אביו: 'דעם ברען פון די ווארט קען מען נישט פארשרייבן, און דאס ווארט אליין איז נישט כדאי צו פארשרייבן' (את ההתלהבות שבמאמר אי אפשר לכתוב, ואת המאמר עצמו אין כדאי לכתוב), כי אכן היו מאמרים כאלו שהעיקר בהם היתה ההתלהבות אשר בה נאמרו, ולא הרעיון בעצמו.

• בסוף ימיו של רבי יעקב דוד כאשר חלה את חליו האחרון, אמר לבני משפחתו כי צריך הוא לנסוע לעיר המרפא 'מעראַן' אשר במדינת 'איטאליע', כי שם יש אויר טוב אשר יועיל לרפואת מחלתו. הלכו בני המשפחה ושאלו את הרופאים על כך, ענו הרופאים ואמרו להם כי לפי מצב מחלתו יהיה דבר זה סכנה גדולה עבורו, שהרי אין בכוחו להיטלטל בדרכים רחוקים, ויכול הוא ח"ו למות מטורח טילטול הדרך. חזרו אל רבי יעקב דוד וסיפרו לו את דברי הרופאים, אבל הוא לא קיבל את דבריהם, ואמר כי הוא בעצמו 'דאקטער' והוא מבין יותר טוב מהם מה נכון עבורו. כי אכן היה רבי יעקב דוד בקי קצת בחכמת הרפואה, ולכן כינה את עצמו שהוא 'דאקטער'. אבל בניו הק' התעקשו וטענו עמו על כך, שהרי התיראו מאד מאזהרות הרופאים. ניסה רבי יעקב דוד להתווכח עמהם, עד שראה ששום דבר לא יניאם מדעתם, ובלית ברירה ענה ואמר: 'ס'ווארטן פאר מיר דארט טויזנט נשמות' (ממתינים עבורי שם אלף נשמות - שצריך הוא לתקנם ע"י פטירתו במקום זה). והיה כ"ק אדמו"ר מאמשינאוו רגיל לומר: 'דא האט ער זיך געמוזט ארויס געבן' (כאן הוכרח לגלות את אשר עם לבבו), כי עד כמה שהיה בכוחו ניסה להסתיר את הדבר, אבל בלית ברירה היה מוכרח לגלות את כוונתו האמיתית. ואכן נסע ל'מעראן' ושם הסתלק לחיי עולם, ואח"כ הביאוהו לאמשינאוו ושם מנוחתו כבוד. זי"ע

<<< המשך מעמ' הקודם

ארויסצוברענגען זייער 'נישט חשיבות' וואס זיי שפירן צו די עובדי ה'.

די טענה איז אויפן שורש פונעם ליצנות

ביי דער סארט ליצנות, איז נישט אזוי ווייט די טענה אויפן ליצנות גופא - ווי אויפן מקור פונעם ליצנות - וואס דאס איז נאך אפשר ערגער ווי דער גאנצער ליצנות. די טענה צו אים איז: "פארוואס ביסטו נישט מחשיב יראת שמים? פארוואס שפעטסטו פון ערליכקייט? דו ביסט דאך א איד, וואלסטו יא געדארפט מחשיב זיין אן עובד ה'! דו וואלסט יא געדארפט מחשיב זיין א בחור אדער אינגערמאן וואס וויל זיין א ירא שמים!". דאס איז אויך נכלל אין די ווערטער פון מסילת ישרים, אז מען דארף וועקשטיין פון ליצנות, דאס הייסט, אז דאס איז א גרויסער ענין זיך אויסצולערנען ריכטיג מחשיב צו זיין די זאכן וואס מען דארף מחשיב זיין.

א שלעכטע מדה - איז אן אומנארמאלקייט אינעם נפש

ליצנות איז א מדה רעה - וואס איז פשוט א קראנקהייט אינעם נפש; פונקט ווי **אלע מדות רעות וואס זענען פשוט חולי נפש, דער נפש איז נישט נארמאל.** די איינציגסטע סיבה פארוואס אין דער וועלט ווערט נישט א שלעכטע מדה דיאגניזירט אלס א 'קראנקהייט' וואס פאדערט א באהאנדלונג - איז וויבאלד עס זענען פארהאן אסאך מענטשן וואס זענען געשלאגן דערמיט! דאס מאכט עס אויסקוקן ווי כאילו עס איז א נארמאלע ערשיינונג! אויב וואלט עס נישט געווען קיין דבר הרגיל, נאר בלויז איינצעלנע מענטשן וואלטן געליטן אויף דעם - דאן וואלט מען באלד געזאגט אז מיט אזא זאך דארף מען גיין צום דאקטער! דער דאקטער דארף דאס אויסהיילן!

די טאבלעטן פאר דער ליצנות קרענק איז 'חכמת המוסר'

למשל, ביי אונזער ענין, טאמער וואלט כמעט קיינער נישט געווען קיין לץ, די אנגענומענע און נארמאלע התנהגות ביי יעדן איינעם וואלט געווען - 'ערנסטקייט', ווען מען לערנט דברי מוסר - נעמט מען עס אן ערנסט! ווען מען הערט רעדן דברי מוסר - הערט מען אויס ערנסט! בכלל, מען גייט צו צום לעבן - מיט אן ערנסטקייט! מען גייט צו צום דאווענען - מיט יראת שמים! מען גייט צו צום לערנען - מיט יראת שמים! און א גאנצן טאג פירט מען זיך אויף ווי א ירא שמים, מיט א כובד ראש און קבלת עול מלכות שמים - און **אויפאמאל מאכט זיך עפעס א געוויסער יחיד וואס ער איז א לץ - איז זיכער אז יעדער וואלט אים אנגעקוקט פונקט ווי מען קוקט אן א משוגע'נעם!** און ער איז דאך טאקע א משוגע'נער... יעדער איינער איז א נארמאלער מענטש וואס נעמט אן א זאך ערנסט, און **נאר ער איז א לץ וואס קען נישט צוגיין ערנסט צו א זאך! ער דארף דאך א רפואה! ממילא, וואלט מען אים געשיקט צום דאקטער זאל אים פארשרייבן טאבלעטן...** נאר וויבאלד עס זענען ליידער פארהאן אסאך לצים - ווערט 'ליצנות' אנגעקוקט ווי כאילו עס איז א נארמאלע זאך, און דער לץ ווערט אנגעקוקט כאילו ער איז א נארמאלער מענטש. אבער מען דארף וויסן, אז עס מאכט גארנישט אויס צי אסאך ליידן דערויף אדער ווייניג, **משוגעת בלייבט משוגעת און א משוגע'נער בלייבט משוגע'נער! ליצנות איז אן עכטער משוגעת וועלכע האט נישט קיין שום שכל!** איי, עס זענען דאך פארהאן אסאך וואס ליידן דערויף?! איז עס כאילו מען זאגט, אז עס זענען פארהאן אסאך משוגעים! אבער דער לץ איז נאכאלץ א משוגע'נער. און **די טאבלעטן פאר אים זענען טאקע 'חכמת המוסר'! דאס איז א 'תבלין' וועלכע לערנט אויס דעם מענטש צו זיין נארמאל** און עס היילט אים פון אלע זיינע משוגעת'ן.

ישור
718.484.2189

מערכת השיעורים
בארה"ב: **718.536.2347**
בארה"ק: **072-3323310**

כל הזכויות שמורות
למכון תולדות יהודה סטיטשין - להוצאת ספרי כ"ק מרן רבינו שליט"א
אין להעתיק שום חלק מגליון זה בלי רשות המערכת

ניתן לקבל מידי שבוע במייל:
gilyondoeihu@gmail.com
Tel. 718.438.0032 #3